

Plemeno charolais

Někdejší ředitel UCEF Dr. Jean-Claude Plat kdysi na semináři prohlásil: „Plemeno charolais je holštýn mezi masnými plemeny“. Charolais je nejpočetnějším masným plemenem ve Francii, také v České republice je početně nejvíce zastoupeno. Vyznačuje se především silnou kostrou, vysokou růstovou schopností a současně i velmi dobrou zmasilostí. Plemeno má klidnou povahu a je dobře ovladatelné.

Historie a původ

Původ a vznik plemene provází hned několik hypotéz. Podle jedné se určitý typ skotu chovaného v oblasti Burgundska rozšířil již po období křížáckých válek, a to díky některým šlechtických rodů z jižního Burgundska. Další literární prameny ale hovoří o jeho blízké příbuznosti se simentálským skotem. Původ plemene totiž umísťují do oblasti Jury (pohoří na rozhraní východní části Francie a severozápadní části Švýcarska).

Kolébkou chovu plemene Charolais se stává údolí Arconce, které odvádí vody z oblasti Charollaise a Brionnaisse. Tato oblast se postupně specializuje na chov skotu. Jsou rozšiřovány pastviny na úkor lesů a ostatních plodin. Důvodem této specializace je velký zájem o hovězí maso ve velkých městech, který nastal po hladomoru v letech 1709 až 1711. Změny ve způsobu hospodaření v této oblasti přinesly zlepšení krmivové základny a tím i zkvalitnění výživy chovaných zvířat. To se příznivě projevilo na kvalitě jatečných zvířat. O ně začali mít zájem řezníci z Lionu a Paříže. První doloženou dodávku do Paříže uskutečnil v roce 1747 Emilien Mathieu. Cesta tam údajně zvířatům trvala 17 dní. V roce 1773 Claude Mathieu, syn Emilienu Mathieu přemístil svoje stádo do Anlezy poblíž Nevers. Rozšířil pastviny a zjednodušil systém chovu.

Jeho příkladu postupně následovali další chovatelé. Postupným výběrem vhodných zvířat byl časem naplněn cíl šlechtění. V rámci výběru vhodných chovných zvířat se chovatelé zaměřili mimo jiné i na kapacitu hrudníku, šířku a délku zádě, ale také na utváření končetin a jednotnou barvu. Chovaná zvířata byla robustní s výbornou zmasilostí. V první polovině 19. století tak charolais nahradilo stávající starší typ chovaného skotu. Výsledky chovu chovatelé často prezentovali na regionálních výstavách, ale také při soutěžích na jatkách, kde byla předváděna jatečná těla. Od počátku 19. století se snažili ještě více zlepšit masnou užitkovost. Z toho důvodu se v některých oblastech začalo využívat anglické plemeno durham (některé prameny uvádějí shorthorn). Musíme si uvědomit, že durham byl výchozím plemenem při šlechtění shorthorna. Ještě i Alfred Brehm ve své knize Brehmův život zvířat (rok 1928) dává mezi tato plemena rovnítko. První bílé kříženec s durhamem předvedl v roce 1830 Comte de Bouillé. Byla u nich zjišťována vynikající masná užitkovost, zlepšila se výkrmová schopnost, ale na druhé straně se zvýšil i podíl loje, což z pohledu masné užitkovosti nebylo tak příznivé. To ostatně dokládají i výsledky porážek a soutěží v Poissy z roku 1844. U kříženců se také zhoršila pracovní schopnost a náročnost

chovu. Musíme si uvědomit, že původní charolais bylo běžně používáno i k pracovnímu využití v tahu.

V roce 1864 byla v Nevers založena plemenná kniha Nièvre – Charolais. Určité negativní zkušenosti s využitím plemene durham vedly v roce 1882 k založení plemenné knihy „čistokrevného“ charolais v Saône et Loire. Obě tyto plemenné knihy začaly spolupracovat od roku 1901. Odhaduje se, že v roce 1860 bylo v této oblasti chováno 315 000 kusů charolais. V roce 1892 ale to již bylo 1 128 000 kusů. Plemeno neexpandovalo jen v celé centrální oblasti Francie. Začalo být chováno i na západě Francie. Po první světové válce se obě plemenné knihy v roce 1920 spojily do jedné plemenné knihy a tato kniha byla uzavřena. To znamená, že do plemenné knihy se od tohoto roku zapisovala pouze zvířata, která již měla oba rodiče zapsána v plemenné knize.

V roce 1906 dva chovatelé z Nièvre, Frédéric Bardin a Alphonse Colas, vystavili první charolais na výstavě v Miláně. Úspěch byl takový, že v roce 1910 při příležitosti mezinárodní výstavy v Buenos Aires posílá svaz chovatelů plemene charolais na výstavu nejkrásnější exempláře tohoto plemene. Je tak dán impuls pro mezinárodní spolupráci. Tu ale záhy ukončila první světová válka. Ihned po roce 1920 vznikla iniciativa „navštivte naše

farmy“. Společnost Union Central pro vývoz plemene charolais byla vytvořena v roce 1921. Její aktivita rychle roste, ale činnost ukončila v letech 1923–1924 hospodářská krize. Po roce 1936 vývozy do zahraničí téměř neexistují. K dalšímu rozvoji chovu tak dochází až po roce 1950.

V polovině 20. století bylo u tohoto plemene již dosahováno vynikající masné užitkovosti. U dospělých býků je z této doby uváděna hmotnost 1100 až 1200 kg, u krav 600 až 800 kg, při kohoutkové výšce 137 cm. U mladých vykrmených býků je podle zdrojů z této doby uváděna ve věku 14 až 15 měsíců živá hmotnost 500 až 550 kg s jatečnou výtěžností 58 až 63 %. V současné době je charolais nejrozšířenějším francouzským masným plemenem. Toto plemeno nachází díky příznivé růstové schopnosti a jatečné kvalitě vykrmených zvířat využití nejen v čistokrevné plemenitbě, ale především v užitkovém křížení s ostatními plemeny skotu. Jatečná zvířata vynikají velmi dobrou výkrmností, vysokým přírůstkem do vyšší porážkové hmotnosti a především nízkým podílem tuku. Charakteristická je pastevní schopnost s příznivou spotřebou objemných krmiv.

Krávy vynikají dobrou mléčností a intenzivním růstem telat, především do věku 210 dnů. Významnou vlastností je také dobrá plodnost, dlouhověkost

a dobré zdraví bez geneticky podmíněných poruch. Díky vysoké plodnosti a růstovým schopnostem potomstva produkuje plemeno charolais nejvyšší živou hmotnost telat na krávu a rok. S tím souvisí i výskyt vyššího procenta obtížných porodů. Tato negativní vlastnost zejména v minulosti významně snižovala zájem chovatelů o toto plemeno. Snižování podílu obtížných porodů v populaci se stalo v osmdesátých a devadesátých letech jedním z hlavních selekčních kritérií. I v současné době je tento produkční ukazatel důležitým selekčním kritériem. Je obsažen i ve standardu plemene a stanoví minimální podíl 91 % snadných porodů (porody bez pomoci a se snadnou pomocí). Současně standard požaduje, aby 64 % krav dosahovalo průměrného mezidobí do 384 dnů. V průběhu let se zvýšil požadavek na dosahovanou výšku a hmotnost býků a krav (viz tabulka).

Ukazatel	Krávy	Býci
Výška (cm)	135 až 150	140 až 165
Hmotnost (kg)	700 až 1 200	1 000 až 1 650

Masná užitkovost

Předností plemene je již zmiňovaná vynikající masná užitkovost. Ve Francii je u mladých býků ve věku 15 až 18 měsíců dosahováno při porážce hmotnosti JUT 425 kg. Jalovice mají v zemi původu při porážce ve věku 24 až 36 měsíců ve Francii 360 kg JUT. Krávy ve Francii dosahují ve věku čtyř a více let při porážce 430 kg JUT. Jateční výtěžnost je požadována do 65 %. Podle cíle šlechtění je v zemi původu vyžadováno zatřídění jatečných těl ve třídách E a U ze 100 % (třída S se ve Francii nepoužívá).

Současný stav v zemi původu a ve světě

V zemi původu je dnes chováno asi 1 635 209 krav plemene charolais a z tohoto počtu je 376 098 krav zapojeno do kontroly užitkovosti (rok 2013). Ve Francii

převažují ze 41 % chovy o velikosti do 30 kusů krav. Celkem 52 % krav se telí v období od srpna do prosince a 33 % se telí v období leden až březen. V tom se telení v ČR výrazně liší. V tuzemsku se telí v období srpen až prosinec 16,8 % krav a v období leden až březen 58,5 % krav. Rozdíl vychází z klimatických podmínek, ale i z nastaveného prodeje zástavu na podzim. První telení krav je směřováno na věk 36 měsíců (15 % krav se telí do věku 31 měsíců). Počet jalovic otelených do věku 31 měsíců se v populaci zvyšuje. Některé chovy se ve Francii cíleně snaží zkrátit dobu odchovu. Podíl komplikovaných porodů se v posledních letech stabilizoval na 8 %. V chovu je dosahováno 92 % odstavených telat na sto krav základního stáda. Zhruba 12 % krav dosahuje mezidobí delšího než 430 dní. Charolais je vzhledem ke stavům zvířat

nejpočetnějším masným plemenem ve Francii. Vynikající vlastnosti plemene jsou hlavní příčinou jeho značného rozšíření i ve světě. V současné době je toto plemeno chováno v 70 zemích na všech kontinentech.

V roce 1930 bylo importováno deset jalovic do Mexika a v červnu 1936 do USA. Tím byl založen chov charolais na americkém kontinentě. V roce 1957 byla v USA založena AICA (Národní asociace chovatelů charolais). Postupně byl v Severní Americe založen chov charolais poněkud jiného typu, než je chován ve Francii. Zvýšila se především ranost plemene (krávy se telí poprvé ve 24 měsících). To umožňuje především větší růstové schopnosti od odstavu do 18 měsíců věku. Charakteristická je i genetická bezrohost. Na druhé straně vykazuje tento typ charolais oproti původnímu francouzskému poněkud horší osvalení a tím i zatřídění podle SEURO.

-šeb-

Šlechtitelský program

Charolais patří mezi masná plemena, která se zapouští ve dvou a telí ve třech letech (výjimku tvoří americký typ charolais). Plemeno je většího tělesného rámce s harmonickou stavbou těla. Silná a pevná kostra tvoří podklad k výraznému osvalení, širokým a hlubokým rozměrům trupu. Plemeno je chováno v rohaté i bezrohé formě. Zvířata geneticky bezrohá jsou označována „P“ a s volnými rohy

„V“. Zvířata, která jsou produktem specializovaného programu DM (double muscle – dvojité osvalení), jsou označena za jménem DM.

- Plemennou knihu vede: Český svaz chovatelů masného skotu
- Kontaktní osoba: Jan Kopecký

Standard plemene

Zbarvení: jednotně bílé (smetanové)

Sliznice: růžová beze skvrn

Hlava: relativně malá, krátká se širokým plochým čelem, širokým mulcem a silnými lícemi, oči výrazné, uši střední, jemné

Krk: krátký, silně osvalený

Hrudník: hluboký, žebra okrouhlá, dobře svázaná s plecí

Hřbet: rovný, široký, dobře osvalený, bederní krajina prostorná, spodní linie břicha je rovnoběžná se hřbetem

Zkratky a vysvětlivky:
 CH – plemeno charolais
 KU – kontrola užitkovosti
 KUMP – kontrola užitkovosti masných plemen (v ČR)
 JUT – jatečně upravené tělo
 CE – centrální evidence

Končetiny: silné, dobře stavěné

Paznehty: výrazné a uzavřené

Kýta: mírně vyhlazená, ale velmi široká a zavalitá

Temperament: klidná a vyrovnaná povaha

Kategorie	Hmotnost ve věku (kg)			Hmotnost (kg)	Výška v kříži (cm)
	120 dnů	210 dnů	365 dnů		
Býčci	180	290	470	x	130
Jalovičky	170	250	350	x	128
Prvotelky (do 40 měs.)	x	x	x	640	137
Krávy (po 3. otel.)	x	x	x	710	140
Plem. býci nad 3 roky	x	x	x	1190	148

Z chovu Jirřho Laciny v Dlouhém Hradišti

Kontakty

Klub chovatelů plemene charolais
 Hatlákova Jitka
 Meziboří 60, 592 53 Strážek
 hatlakova@hotmail.com

Český svaz chovatelů masného skotu,
 Těšnov 17, 110 00 Praha 1
 www.cschms.cz
 info@cschms.cz

Plemenná kniha Francie:
 www.charolaise.fr

Mezinárodní asociace charolais:
 www.charolais-international.com

Výsledky užítkovosti

Francouzská legenda Castor

Utopique má mnoho synů v inseminaci – otec českého vítěze Národní výstavy 2013 (ZPT-143)

Národní šampion plemene charolais z roku 2013 Utopie Agrochyt (ZPT-143), chovatel Agrochyt, s. r. o., Mohelno

Plemeno charolais – stavy zvířat

	ČR	Francie
Čistokrevné krávy	7 271	1 635 209
Čistokrevné jalovice	6568	
Krávy s podílem CH 50 % a více	66 588	
Jalovice s podílem CH 50 % a více	59 176	
Celkové stavy býků	1 747	
Počet chovů s chovem CH býků	818	
Počet chovů v KUMP	150	7 830
Počet krav v KUMP	4 894	376 098
Počet býků v KUMP	339	16 185
Plemenná kniha - počet členů	115	2 280
- počet krav	4 567	123 454

Snadnost porodů (%)

	ČR	Francie
Podíl porodů se známkou: 1	88	67
Podíl porodů se známkou: 2	11	25
Podíl porodů se známkou: 3	1	5
Podíl porodů se známkou: 4	0	3
Podíl snadných porodů (1 a 2)	99	92

Výsledky masné užítkovosti

	ČR	Francie
Hmotnost býků JUT (kg) **	394	425
Hmotnost krav JUT (kg)	383	430
Hmotnost jalovic JUT (kg) *	280	360
Podíl zatříděných býků ve třídách S+E+U		
Věk porážky do 24 měs. – CH100	61,7 %	
– CH 75 až 87	45,4 %	
– CH 50 až 74	35,4 %	

** Francie 15–18 měs., ČR 20 měs.
* Francie 24–36 měs., ČR 23 měs.

Plemeno charolais – reprodukční výsledky

	ČR	Francie
Průměrné mezidobí	442	384
Podíl mezidobí nad 411 dní	31 %	24 %
Podíl narozených telat na 100 krav	89,3 %	97,8 %
Podíl odstavených telat	84,6 %	91,8 %
Rozsah inseminací	25 %	32 %

Růstová schopnost telat

	Francie		Česká republika	
	býci	jalovice	býci	jalovice
Porodní hmotnost (kg)	47,8	45,2	44,2	41,2
Ve věku 120 dní (kg)	177	167	181	171
Ve věku 210 dní (kg)	296	265	289	270
Ve věku 365 dní (kg)	508	387	521	388

Známky za porod:

- 1 – spontánní porod bez pomoci ošetřovatele
- 2 – porod s pomocí jednoho až dvou ošetřovatelů

- 3 – porod vyžadující pomoc tří a více osob a nebo pomoc veterinárního lékaře

- 4 – císařský řez a nebo těžký porod vyžadující léčbu po porodu s opakovanou návštěvou veterináře

Kontakty

American-International Charolais Association
11700 NW Plaza Circle
Kansas City, MO 64153, (816) 464-5977
www.charolaisusa.com

Agrochyt, s. r. o.,
Mohelno 461,
Mohelno
Tel.: 723 104 751

Bovet, a. s. Sloupnice
Dolní Sloupnice 16
Sloupnice
Tel.: 777 776 610

Ing. Vlastimil Hatlák,
Meziboří 60
592 53 Strážek
Tel.: 731 476 312

Jak hodnotit kvalitu plemeníků

Hodnotit kvalitu inseminačních býků ve Francii je v současné době poněkud složitější, než je tomu u ostatních plemen. U plemene charolais dochází v posledních letech k postupnému omezování využití staničních testů a přechází se na hodnocení podle kontroly užítkovosti – IBOVAL. Výsledky plemenných hodnot v katalozích jsou pak kombinací obou metod. A aby to nebylo tak jednoduché, do hry vstupuje ještě genomika a ta všechno komplikuje.

Na našem trhu se každoročně nabízí semeno býků od dvou firem. Tou první je Genes Difusion a druhou je Sersia. V katalozích býků od společnosti Sersia jsou u býků jen vybrané plemenné hodnoty a kompletní výsledky musíme hledat v přehledech. Ty jsou stejné jako u Genes Difusion. Tato společnost má u každého býka výsledky plemenných hodnot pro IBOVAL, plemenné hodnoty pro jateční výsledky porážených synů a hodnocení zevnějšku, reprodukčních výsledků a užítkovosti dcer býka. Navíc má každý býk zveřejněno genomické hodnocení. Je zde hodnoceno 10 ukazatelů od jedničky (nevhodné) do desítky (žádoucí). Hodnocení je rozděleno na morfologické ukazatele (vemeno, struky, zadní končetiny, mechanika pohybu), chování (povaha, mateřské chování), produkční vlastnosti (porodní hmotnost, růst, snadnost telení a mléčnost). Genomické hodnocení tak přináší zcela nový pohled na některé užítkové vlastnosti a znaky. Týká se hodnocení matek. Ve Francii se ale intenzivně pracuje na genomickém hodnocení pro masnou užítkovost. To ale přinese až další vývoj. Budeme se proto dále zabývat hodnocením podle IBOVAL.

Odhad plemenné hodnoty podle systému IBOVAL

Plemenné hodnoty jsou odhadovány na základě výsledků kontroly užítkovosti (podobně jako u nás). V tomto

případě se odhad provádí pro všechny býky, kteří působí v rámci kontroly užítkovosti. Zveřejňovány jsou ve Francii až v tom případě, že koeficient opakovatelnosti dosáhne u syntetického indexu ISEVR a nebo IVMAT hodnoty vyšší než 50 % (0,500). Této hodnoty dosahují býci až ve věku pět a více let u indexu ISEVR a u IVMAT ještě o něco později. Ve Francii je

k 30. březnu 2015 registrováno 2001 býků, kteří jsou a nebo v minulosti byli používáni v inseminaci. Plemenné hodnoty podle ISEVR má 857 býků. V tabulce je pět nejlepších inseminačních býků s nejvyšší hodnotou ISEVR ve Francii k 30. březnu 2015. Tři z nich jsou v inseminaci používáni i v ČR. V ČR jsou v inseminaci používáni i otcové těchto býků. To jen doku-

mentuje kvalitu používaných býků u nás. Tyto syntetické indexy sice něco ukazují o kvalitě býka, ale pro výběr a využití v konkrétním stádě musíme vycházet z konkrétních plemenných hodnot. Chceme zlepšovat osvalení? Volíme podle DM a přihlížíme k ostatním hodnotám. Můžeme si například výrazně snižovat snadnost telení u dcer Avel.

Býk Bariton

Nejlepší býci podle ISEVR (30. 3. 2015)

Jméno	Otec	Ročník	St. reg. v ČR	IFNais	ISEVR	CR	DM	DS	IV MAT	AVel	ALait
GEORGE V	EUREKA	2011		91	134	134	103	132			
FIRST	SYLVANER	2010	ZIT 521	108	132	119	114	112			
BASTION	ZCH 952 JOCRISSE	2006	ZTI 899	109	131	123	104	117	125	108	99
UNIBLOC	ZCH 574 OHIO	2003	ZIT 333	112	128	115	114	100	120	101	93
FAROUK	UCCELLO	2009		126	127	104	119	101			

Nejlepší býci podle IVMAT (30. 3. 2015)

Jméno	Otec	Ročník	St. reg. v ČR	IFNais	ISEVR	CR	DM	DS	IVMAT	AVel	ALait
CHABAL	ZTI 102 SUMO	2007	ZTI 557	97	118	113	111	106	125	121	109
CASTOR	ZTI 904 SESAME	2007	ZIT 339	107	120	108	112	108	125	115	110
BASTION	ZCH 952 JOCRISSE	2006	ZTI 899	109	131	123	104	117	125	108	99
TRYPHON	NECTARGERC	2002	280 653	95	122	115	116	99	123	103	104
VITTOZ	ZCH 701 NOVOTEL	2004	ZTI 083	92	108	106	110	107	122	113	119

Syntetický index ISEVR zahrnuje snadnost telení IFNais, růst do odstavu CR, osvalení DM, skelet DS. O vyšší indexu ISEVR rozhoduje výše koeficientů pro jednotlivé plemenné hodnoty. Tyto koeficienty se liší podle plemen. V případě TOP býků jsou poměrně velké rozdíly mezi hodnocením růstu, osvalení a skeletem. Býk George V má vynikající růst a skelet, ale těžší porody. Farouk naopak má snadné porody a dobré osvalení, ale horší růst a skelet. V následující tabulce je pět nejlepších býků podle matematického indexu IVMAT. V tomto případě se počítají do indexu ještě další plemenné hodnoty, ale ty se většinou nezveřejňují. Týkají se odstavové hmotnosti potomstva dcer býka, ale i zevnějšku. Do indexu IVMAT jde v určitém poměru plemenná hodnota pro vlastní telení IFNais. Mimo býka Tryphon (ten se u nás objevuje v původech) jsou ostatní býci používáni u nás v inseminaci. Býk ZTI 899 Bastion se objevuje mezi pěti nejlepšími býky ve Francii podle ISEVR a IVMAT.

Kontakty

František Ledé
Sopotnice 13
561 15 Ústí nad Orlicí
Tel.: 776 044 345

Rodinná ekofarma Konvalinka
Jimramovské Pavlovice 8,
592 42 Jimramov
Tel.: 732 706 233

Měcholupská zemědělská, a. s.
Předslav 101, 339 01 Předslav
Tel.: 602 158 292
silhavy@mecholupska.cz

Nováková Hana
Sirá 8
337 01 Rokycany
Tel.: 607 289 636

Jak se vyznat ve francouzském katalogu

TAUREAU MIXTE

UNIBLOC

jméno býka

BROUTARDS

Plebiscité par tous les éleveurs

FR 71 21 423 579 ← ušní číslo

né le 20/11/03 ← datum narození

GUILHEM Jean-Marc (71) ← chovatel

RRE
Reproducteur
Recommandé Élite

voir la vidéo

père

OHIO - RRE
FR 03 98 109 454
GAEC MICAUD (03) ← otec

IGLOO.MIC - RVS
CLAME Père & Fils (03) ← otec otce

HILDA - R4S
GAEC MICAUD (03) ← matka otce

mère

ROSALIE - R4S
FR 71 21 330 082
GUILHEM Jean-Marc (71) ← matka

IMPAIR - ROM
GAUDRY Pascal (18) ← otec matky

MAZARINE - R4S
GUILHEM Jean-Marc (71) ← matka matky

celkový ekonomický index (přidaná hodnota)

Vybraný elitní plemeník

doporučení býka na dcery býků

charakteristika býka

- Ce taureau à génisses excelle dans toutes les productions
- Croissance + muscle = géniteur à brouards
- UNIBLOC est idéal pour les naisseurs engraisseurs

UNIBLOC est recommandé sur des génisses de type « élevage » et particulièrement sur les filles de

RETHEL, TOULON, TEMPO, ROBUSTIN, USTER, SUEDOIS, ARTOIS, UNANIME

IFNAIS	SEVRAGE					QUALITÉS MATERNELLES		
	Crsev	DMsev	DSsev	FOSsev	ISEVR	AVel	ALait	IVMAT
112	116	114	101	88	129	105	93	121
POST-SEVRAGE		LONGÉVITÉ			APTITUDES BOUCHÈRES			
CRpsf	DMpsf	DSpsf	AFpsf	RIAPgef	EFCAR	ICRjbf	CONFjbf	IABjbf
111	114	97	104	96	102	120	119	128
PRÉDICTEURS GÉNOMIQUES								
LoM g	FoT g	SolAr g	Loc g	Comp g	IM g			
5	2	3	5	3	5			

Vysvětlení zkratk plemenných hodnot

Nyní veškeré testování ve Francii probíhá na farmách, takže se smývá rozdíl mezi IBOVAlem a dřívějším testováním na stanicích. Veškeré indexy jsou získané na výsledcích potomstva do odstavu (CRsev, DMsev, DSsev, FOSsev, ISEVR), produkce dcer (AVel, ALait, IVMAT), jalovic na farmách (CRpsf, DMpsf, DSpsf, AFpsf, RIAPgef, AFCAR) a býků ve výkrmu (ICRjbf, CONFjbf, IABjbf). Plemenné hodnoty z katalogu Genes Diffusion:

IFNAIS – snadnost porodu (přímý efekt)

SEVRAGE – potomstvo do odstavu:

Crsev – přírůstek při odstavu
DMsev – rozvoj osvalení při odstavu
DSsev – rozvoj kostry, těl. rámec při odstavu
FOSsev – jemnost kostry
ISEVR – celkový odstavový index

QUALITÉS MATERNELLES – produkce dcer:

AVel – schopnost telení dcer

ALait – mléčnost dcer

IVMAT – celkový index mateřských vlastností

POST SEVRAGE – po odstavu – jalovice na farmách:

CRpsf – přírůstek po odstavu
DMpsf – rozvoj osvalení po odstavu
DSpsf – tělesný rámec po odstavu
AFpsf – funkční vlastnosti po odstavu

LONGÉVITÉ – dlouhověkost

RIAPgef – úspěšnost zabřezávání po I. inseminaci (jalovice)

EFCAR – dlouhověkost z hlediska reprodukce krav

Výkrm býků:

ICRjbf – hmotnost JUT
CONFjbf – zmasilost, složení JUT
IABjbf – celková schopnost jatečné produkce

PRÉDICTEURS GÉNOMIQUES – genomické plemenné hodnoty

-red-

Kontakty

UFARMA spol. s r. o.,
Zvonečková 200
362 11 Jenišov
Tel.: 602 143 426

Jaroslav Tájek
Zvíkov 19
373 72 Lišov
Tel.: 776 290 894

TFARMA spol. s r. o.
Týniště 25, 364 52 Žlutice
Tel.: 724 267 357
tfarma@volny.cz

Soukromý statek Bernartice
Bernartice 32
542 04 Bernartice
statekzuzanekentrum.cz

Vývoj stavů a výsledky v ČR

První dovozy jalovic plemene charolais se uskutečnily již v roce 1990 z Maďarska. V dalších letech se ale na importech podílela v rozhodující míře země původu – Francie. V ojedinělých případech byla některá stáda budována na základě importu jalovic z Běloruska, Dánska, Německa a Slovenska. V roce 1992 byl na základě importu z Kanady založen i první chov bezrohého charolais amerického typu. Nebyli to ale první „šaroláci“ v ČR. Již ve druhé polovině šedesátých let s tímto plemenem experimentoval Státní plemenářský podnik Hradištko. V tomto období bylo postupně registrováno 23 býků z Francie, jejichž inseminační dávky byly importovány. Osm dalších býků se narodilo již v ČR. Nakonec byl tento pokus ukončen vzhledem k těžkým porodům. Někteří tito býci byli ale počátkem devadesátých let použiti při přípouštění jalovic z Maďarska. Jednalo se o ZCH 018 Brutus, ZCH 027 Kolegium a ZCH 039 Šerif. První telata charolais se v KUMP narodila od jalovic importovaných z Maďarska. Bylo to již v roce 1991. Vůbec prvním narozeným teletem byla jalovice CZ 67271 674, která se narodila 18. ledna 1991. Porod se sice uskutečnil v karanténní stáji SPP Žďár nad Sázavou, ale již byla v majetku ZD Český Dub. Za svůj život dala deset telat a tři telata po ET. Prvním narozeným býkem byl CZ 1871 283 ze dne 27. ledna 1991. Chovatelem bylo ZD Volčívka a býk působil v plemenitbě pod registrem CHP-003. Již zmíněné první dva chovy, na kterých se v roce 1991 narodila první telata charolais, doplňují ještě ZD Staré Hradiště a SPP Žďár nad Sázavou. V prvních letech našeho chovu se na rozšiřování stavů významně podílelo uplatnění embryotransferu. Vždyť jen v letech 1992 až 1994 se 30 % telat rodilo po ET. Kvalitu chovu ovlivňovalo používání špičkových býků, kteří byli prověřeni v kontrole dědičnosti. Zcela dominantní postavení v prvních letech u nás měla francouzská legenda ZCH 163 Till. Tento býk má v KUMP na 43 chovech narozeno 366 telat, 144 otelených dcer a 47 synů vybraných do plemenitby. V počtu synů v plemenitbě mu ale patří historicky páté až šesté místo. V produkci plemenných býků

Chovatelská rodina Chytkových z Mohelna prezentuje špičková zvířata

Bezrohost u charolais

Bezrohost u plemene charolais se v ČR vyvíjela poněkud odlišně, než tomu bylo později u plemene limousin a masný simental. Dne 20. prosince 1992 se v ČR narodila první geneticky bezrohá jalovice CZ 91981 132 Chick Sensation 01C CHPS P. Po prvé se otelila v necelých 26 měsících a za život dala devět telat.

Pro zámožský užitkový typ charolais (USA a Kanada) je typické to, že se jalovice telí v 24 měsících (resp. do 28 až 30 měsíců). Zkrácení doby odchovu jalovice pro věk při prvním otelení o rok je pro zámožskou genetiku typické. Vyžadují to na rozdíl od Evropy tvrdé ekonomické podmínky. Mimo věku při prvním otelení byly jalovice importované v roce 1992 z Kanady na CHPS Slabce a později na další chovy (CHOD Chroustovice, M. I. L. O. S. Měcholupy, rok telení 1994), v letech 1995 (VHC Holding, a. s. Poběžovice, Převrátil Vacíkov) z větší části geneticky bezrohé. V dalším období se otelily importované jalovice z Kanady na dalších pěti chovech. Pro všechny jalovice, které byly počátkem devadesátých let importovány z Kanady bylo typické telení do věku 28 měsíců (z 90 až 100 %). Většina byla i geneticky bezrohá. V roce 1994 se na aukcích plemenných býků začali z těchto chovů objevovat první bezrozí býci. To vyvolalo velký zájem chovatelů.

První u nás vybraní býci charolais zámožského typu do plemenitby byli CHP 031 Alf 13C CHPS a CHP 032 Akumulátor 16C. Alf dal později do chovu 53 dcer a 13 plemenných býků a Akumulátor dal 54 dcer a devět synů. K dalšímu rozvoji tohoto užitkového typu přispělo využití tří býků v přirozené plemenitbě (import z Kanady) a osm býků z USA a Kanady, kteří byli používáni v inseminaci. Nejvíce byl využíván ZCH 231 PKR Stetson 4943T, který na 11 chovech dal 137 telat a z toho 24 dcer a šest synů do plemenitby.

Určité vyloučení chovatelů z bezrohé zvířat nastalo po nezájmu obchodníků o kanadskou genetiku. Důvodem byla především horší masná užitkovost zámožského typu charolais. Výrazně horší bylo zařazení v systému SEUROP pro horší osvalení. Proto se začala ve větší míře používat francouzská genetika. V devadesátých letech začaly intenzivně šlechtit na bezrohost i francouzské chovatelské organizace. Tento proces byl úspěšný. Dnes jsou v nabídce bezrozí býci s velmi dobrou masnou užitkovostí. Jejich využití v naší populaci nyní převládá.

-šeb-

je absolutní jedničkou ZCH 240 Casoar s 87 syny. Till se o páté až šesté místo dělí s další legendou ZCH 217 Agronome. Ten má na 69 chovech v KUMP 832 telat a 287 otelených dcer. Spolupráce s chovatelskými svazy a šlechtitelskými podniky ve Francii byla po celé období chovu velice intenzivní. Za dvacet pět let chovu charolais v ČR se výrazně zvýšil počet chovaných čistokrevných zvířat, ale stejně dynamicky se rozvíjel i počet kříženek. V tabulce jsou uvede-

ny stavy krav a jalovic podle ústřední evidence. Za deset let se stavy krav charolais více než zdvojnásobily. To se týká jak kříženců, tak i čistokrevných krav a tento vývoj dokumentuje popularitu plemene v České republice. Výsledky hmotností telat v KUMP u čistokrevných zvířat jsou naprosto srovnatelné s výsledky kontroly užitkovosti země původu. Výjimkou jsou pouze porodní hmotnosti. U nás jsou nižší než ve Francii. Tomu ale může odpovídat

dosahovaný podíl komplikovaných porodů (3 a 4). V našich podmínkách je vykazován výrazně nižší podíl než v zemi původu. I přesto jsou celkové reprodukční výsledky horší než v zemi původu a zatím neumožňují dosažení podílu odstavených telat alespoň na úrovni 90 % na sto krav základního stáda. Pokud hodnotíme hmotnost JUT všech kategorií porážených zvířat, dosahují býci, krávy a jalovice charolais v průměru nejvyšší hmotnosti ze všech u nás chovaných plemen. V zařazení podle zmaslosti ve třídách S + E + U je z tuzemských plemen na pátém místě. Plemeno charolais je v současné době v růstové schopnosti potomstva spolu se simentalem naším nejvýkonnějším masným plemenem u nás. To ostatně dokumentují tabulky a nebo uzávěrky KUMP.

-šeb-

TOP býci k 31. 12. 2014

Nejvyšší RPH pro růst v přímém efektu má býk ZTI 942 Urgence ze Sránika. Jeho vysoká plemenná hodnota vychází především z jeho matky. Orfeus z Dubu, Emir a Rural se v absolutním TOP drží již několik let. To dokumentuje stabilitu jejich vysokých plemenných hodnot při vysokém koeficientu spolehlivosti. Býk Rouky ještě nemá více hodnocených potomků, a to i přes devět otelených dcer v chovech.

V následující tabulce je TOP býků pro maternální efekt. SPBC Big Mac 12Z P a Novotel patří do špičky několik let. Ostatní tři býci zvyšují RPH pro maternální efekt současně s růstem počtu otelených dcer. Na hodnotách maternálních efektů je ale zřejmý rozdíl mezi zámožským typem charolais a francouzským typem. Mimo ranost vyjádřenou věkem při I. otelení a snadné porody, má zámožský typ charolais i vyšší RPH pro maternální efekt.

Zkratky a vysvětlivky

PePP – PH pro průběh porodu v přímém efektu
 PeRU – Plemenná hodnota pro růst v přímém efektu
 MePP – Plemenná hodnota pro průběh porodu v maternálním efektu (odhaduje snadnost porodů u dcer)
 MeRU – Plemenná hodnota efekt pro růst v maternálním efektu (odhaduje mléčnost dcer)
 LH potom. – počet hodnocených potomků
 TR – plemenná hodnota pro tělesný rámec
 KT – plemenná hodnota pro kapacitu těla
 OS – plemenná hodnota pro osvalení
 UT – plemenná hodnota pro užitkový typ

Stavy plemenic podle ústřední evidence

Rok	Plemenic s 50 a více % CH		Čistokrevné plemenic CH	
	krávy	jalovice	krávy	jalovice
Stav k 1. 1. 2005	30 374	37 588	3 244	3 398
Stav k 1. 1. 2010	48 038	53 683	5 221	4 767
Stav k 1. 1. 2015	66 588	59 176	7 271	6 568

TOP býci pro růst v přímém efektu – PeRU														
Pořadí	Státní registr	Jméno býka	Otec st. reg.	země původu						Jméno otce		rphT		
	datum narození	chovatel býka	stav býka	chovů	telat v KU	zvaž.tel.	otel. dcer	LH potom.	PePP/%	PeRU/%	MePP		MeRU	
	plemenná kniha	Poslední majitel býka							TR	KT	OS		UT	
L	ZTI 942	URGENCE ZE STRÁNIKA	ZCH 809	Česká republika						PINAY		119		
	16. 1. 2011	Indrák Kamil, Hodslavice						94/	48	141/	50		105	83
	448000578716081	Indrák Kamil, Hodslavice	nežije	2	13	12	0	12	117	119	117		118	
2	ZTI 144	ORFEUS Z DUBU	ZCH 687	Česká republika						TES BEAU		85		
	14. 3. 2006	Agrokomplet 2000 spol. s r. o., J.Důl						103/	86	138/	80		89	68
	041000509288051	Cach Josef ml., Čachnov	nežije	2	221	165	22	90	115	109	107		109	
3	ZTI 719	EMIR	ZTI 245	Francie						SUEDOIS		0		
	10. 8. 2009	Arnaud Stephane, La Popliniere, Menomblet						67/	71	135/	71		93	93
	8541877299	Konvalinka Libor, J. Pavlovice	nežije	1	85	76	1	75	107	118	118		116	

TOP býci pro růst v maternálním efektu – MeRU														
1	ZCH 353	SBPC BIG MAC 12Z P	266 547	Kanada						BCR POLLED UNLIMITED 003		0		
	6. 1. 1990	J N J charolais Maryfield SASK						121/	89	104/	84		82	132
	PMC117536	M. I. L. O. S. Inc. ČR Trhové Sviny	nežije	22	208	177	50	50	119	84	76		83	
2	ZTI 052	NEČAS ZEPO	ZCH 690	Česká republika						SANTOR RJR		110		
	5. 4. 2005	ZePo a. s. Libchavy						99/	79	91/	76		88	130
	020000119992053	Petrohradská spol. s r. o.	nežije	1	124	106	17	74	98	101	100		98	
3	CHP 440	IVE CHPS	ZCH 353	Česká republika						SBPC BIG MAC 12Z P		89		
	10. 4. 2000	Chov charolais spol. s r. o., Slabce						113/	91	88/	81		106	128
	310192104425	Šumavská zem.spol. Hněvanov	nežije	1	360	283	42	0	107	79	72		78	

Rozhovor s... Jitkou Hatlákovou, předsedkyní Klubu chovatelů plemene charolais

Pro jste si jako chovatelé vybrali plemeno charolais – v čem je dobré?

Plemeno charolais má spoustu vynikajících vlastností, pro které je vhodné toto plemeno chovat. Když pomínou ty základní, jako je vynikající růstová schopnost, vysoké přírůstky, vynikající jatečná výtěžnost, vhodnost tohoto plemene ke křížení, a proto i předpoklad dobré ekonomiky chovů, kde se toto plemeno používá, chtěla bych poukázat na vlastnost, která není u všech masných plemen samozřejmostí, a tou je klidná povaha těchto zvířat a dobrá ovladatelnost. Tuto vlastnost každý chovatel ocení při jakékoliv manipulaci se svým stádem, která bývá někdy velmi náročná. Důkazem je i to, že chovatelé plemene charolais v ČR byli průkopníci vodění zvířat na výstavách, jako první dokázali předvést svá zvířata na ohlávkách.

Co vnímáte jako mírný handicap?

Nemluvila bych o handicapu, ale každé plemeno má nějakou vlastnost,

kteřá musí být hlídána a selektovaná, aby kvalita daného plemene nebyla zhoršována, ale zlepšována. Kromě dobré mléčnosti a matek a dcer, velkého tělesného rámce a dobrého osvalení je potřeba u plemene charolais sledovat kvalitu končetin, a to především pevnost a funkčnost pánevních končetin.

Je možné v tomto směru něco změnit?

Myslím si, že v ČR je na tento problém kladen velký důraz, proto při výběrech býků do plemenitby, pokud dojde k vyřazení, je to jeden z nejčastějších důvodů. V jednotlivých chovech se dělá lineární hodnocení krav a jalovic, kde se také sleduje kvalita končetin. Tato informace je u inspektora. Všechny vlastnosti, které jsem vyjmenovala, jsou ohodnoceny a bodovaným systémem vyjádřeny. Každý chovatel má tak možnost, aniž by zvrh viděl, udělat si obrázek o daném jedinci, kromě kvality končetin. Tato in-

formace je pouze v poznámce, pokud se objeví nějaký problém v den výběru. Stálo by za úvahu, zda by nebylo možné s informací o končetinách pracovat jako s ostatními bodovanými hodnotami. Mělo by to velký přínos hlavně pro chovatele čistokrevných stád, především pro chovatele, kteří jsou zaměřeni na produkci chovných jalovic a plemenných býků. Chovatel by měl informaci o jednotlivých zvířatech kompletní. Pokud to shrnu, dnes je kladen velký důraz na kvalitu končetin u býků při základním výběru, ale je také potřeba klást důraz na kvalitu končetin přímo ve stádě.

Čeho byste jako nová předsedkyně klubu chtěla dosáhnout?

Plemeno charolais je nepočtenější masné plemeno v České republice a má velké množství chovatelů. I přesto v posledních letech na klubová jednání, národní výstavu a různá setkání jezdí úzké spektrum chovatelů.

Chtěla bych se pokusit toto spektrum rozšířit a navázat spolupráci s chovateli okolních států. První vlašťovkou je účast českých chovatelů na maďarské výstavě v dubnu 2015.

Chystáte na výstavu do Brna?

V letošním roce je národní výstava pro plemeno charolais významná. Pozvání a účast na výstavě potvrdil významný francouzský šlechtitel Patrick Reverse z Genes Diffusion, který bude bonitovat charolaiskou přehlídku. Proto bych byla velmi ráda kdyby se do této výstavy zapojilo co největší množství chovatelů, aby mohli poznat vynikající atmosféru výstavy a prožít velký chovatelský svátek, kterým bezesporu národní výstava je.

-red-

Chov charolais, Slabce

Firma Ing. Miloše Šedivého dovezla v roce 1992 na farmu ve Slabcích na Křivoklátsku 27 kusů březích jaloviček a plemenného býka. Postupně zde vznikl největší chov amerického typu charolais v České republice.

„Od roku 1992 jsme odchovali asi 1500 kusů telat. V současné době chováme 100 kusů plemenic základního stáda a jalovice a telata o celkovém množství kolem 200 kusů zvířat. Naše zvířata byla v minulosti importována do země západní Evropy, jednak jako plemenná zvířata k založení nových chovů a jednak jaké zástav na dokrmění,“ charakterizuje chov ve Slabcích Miloš Šedivý. V třicátých letech 20. století byl charolský skot importován ze země původu Francie do Severní Ameriky, kde dochází k jeho šlechtění a tím vzniká charolais amerického typu.

Tento typ se oproti původnímu liší svojí jemnější kostrou, vyšším tělesným rámcem. Americký charolais je geneticky bezrohý, ranější (možnost připoštění

jalovic ve věku 15 měsíců), což znamená za života plemence jedno tele navíc. Zamořský typ skotu charolais snese horší klimatické podmínky, proto je chován i v drsných podmínkách Kanady, odkud byl v roce 1992 importován do Čech. Jeho velkou předností je menší porodní hmotnost telat kolem 35 kg, tudíž méně asistovaných, komplikovaných porodů. Tento typ skotu charolais se vyznačuje velkou pohybovou schopností na rozsáhlých pastvinách díky odolnějším končetinám.

U chovatelů je americký typ skotu charolais oblíben zejména pro bezrohost, klidnou povahu, snadné porody, což je při ošetřování chovu velkou výhodou. Poptávka po plemenném i zástavovém materiálu je stále tak vysoká, že ji nestačí chovatelé tohoto typu charolais zdaleka pokrýt, proto je i prodejní cena těchto zvířat vyšší než zvířat francouzského typu.

-red-*Zamořský typ plemene charolais ve Slabcích**Býk Vasco (ZTI-671) dovezený z Německa je zástupcem amerického typu charolais*

Chov manželů Hatlákových

*Oceněná rodina Hatlákových na Národní výstavě hospodářských zvířat 2013**Na pastvině v Meziboří se preferuje typ francouzský*

Manželé Jitka a Vlastimil Hatlákovi hospodaří v obci Meziboří na vysočině v nadmořské výšce 480 m jako konvenční zemědělci od roku 1999. Obhospodařují 127 ha zemědělské půdy, 70 ha TTP a 57 ha orné půdy. Hlavním zaměřením je chov plemene charolais, především produkce chovných jalovic a plemenných býčků. Základní stádo tvoří 35 krav, celkem je v hospodářství kolem 100 zvířat. Reprodukce je zajišťována inseminací vybranými francouzskými býky a působením býka v přirozené plemenitbě. Podíl inseminace tvoří okolo 40 %, jsou využíváni rohatí i bezrozí býci. Období telení začíná koncem listopadu a končí v dubnu v zimovišti pro masné krávy, které bylo v roce 2007 nově postaveno. Chov dlouhodobě spolupracuje s OPB Osík a OPB Skály Benešov, kam

odcházejí býčci do prvního turnusu. Druhý turnus je odchovávan u chovatele. Zpravidla bývá odchováno 8 až 10 býčků. Krmnou základnu tvoří seno a senáže z jetelovin a jetelotrávních směsí, které jsou pěstované na orné půdě. Kromě toho je pěstováno obilí ke krmným účelům a konzumní brambory. Cílem chovatelů je zlepšování kvality stáda, zvýšení podílu inseminace a co nejlepší reprodukční výsledky.

-red-**Na plemeni měsíce spolupracovali:**

Karel Šeba
Jitka Hatláková
Miloš Šedivý
Jaroslav Burda
Natural Genetics

Foto poskytli:

Karel Melger
Jaroslav Burda